	5.3	Sijoituksen käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus	21
6	Saamiset		22
	6.1	Saamisten arvostaminen	22
7	Suojaaminen hankintamenopohjaisessa kirjanpidossa		23
	7.1	Yleiset periaatteet	23
	7.2	Kirjanpidollinen suojaus	24
	7.3	Vastuuvelan suojaus	25
	7.3.1	***Vastuuvelan kirjanpidollinen suojaus***	***26***
	7.3.2	***Kirjanpito- ja tilinpäätöskäsittely***	***26***
8	Johdannaissopimukset		28
	8.1	Yleistä	28
	8.2	Käsittely ki rjanpidossa ja tilinpäätöksessä	29
	8.2.1	***Optiosopimukset***	***29***
	8.2.2	***Termiinisopimukset***	***30***
	8.2.3	***Koron- ja valuutanvaihtosopimukset***	***32***
9	Arvopaperin lainaus - ja takaisinostosopimukset		34
	9.1	Arvopapereiden lainaus	34
	9.1.1	***Lainaksiantaja***	***34***
	9.1.2	***Lainaksiottaja***	***34***
	9.2	Takaisinostosopimukset	35
10	Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon ja suojauslaskenta		36
	10.1	Määritelmät	36
	10.2	Rahoitusvarojen luokittelu	38
	10.3	Rahoitusvarojen siirrot ryhmästä toiseen ja luokittelun muuttaminen	39
	10.4	Rahoitusvarojen arvostaminen	40
	10.4.1	***Alkuperäinen arvostaminen***	***40***
	10.4.2	***Myöhempi arvostaminen***	***40***
	10.4.3	***Voittojen ja tappioiden kirjaaminen***	***41***
	10.4.4	***Käyvän arvon rahasto***	***41***
	10.4.5	***Arvonalentuminen ja sen palautus***	***42***
	10.5	Rahoitusvelkojen luokittelu	42
	10.6	Rahoitusvelkojen arvostaminen	43
	10.6.1	***Arvostaminen sekä voittojen ja tappioiden kirjaaminen***	***43***

	10.7	Suojauslaskenta	43
	10.7.1	***Yleiset periaatteet***	***43***
	10.7.2	***Suojaussuhteet suojauslaskennassa***	***44***
	10.7.3	***Suojaustulosten käsittely kirjanpidossa***	***44***
	10.7.4	***Suojauslaskennan lakkauttaminen***	***45***
	10.8	Sijoituskiinteistöt	46
	10.8.1	***Kiinteistöjen luokittelu***	***46***
	10.8.2	***Arvostaminen***	***47***
	10.8.3	***Kiinteistöjen siirrot sijoituskiinteistöjen ja omassa käytössä olevien kiinteistöjen välillä***	***47***
	10.9	Biologiset hyödykkeet	48
11	Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen		49
	11.1	Yleistä	49
	11.1.1	***Kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittäminen***	***50***
	11.1.2	***Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypien arvojen määritys***	***51***
12	Tuloslaskelma		53
	12.1	Tuloslaskelman kaava	53
	12.2	Tuloslaskelman täyttäminen	58
	12.2.1	***Vakuutusmaksutuotot***	***58***
	12.2.2	***Korvauskulut ja tasoitusmäärän muutos***	***59***
	12.2.3	***Rinnakkaisvakuutus, katastrofisopimukset, poolit***	***61***
	12.2.4	***Sijoitustoiminnan tuotot***	***62***
	12.2.5	***Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut***	***63***
	12.2.6	***Sijoitustoiminnan kulut***	***63***
	12.2.7	***Myyntivoitot ja -tappiot***	***63***
	12.2.8	***Johdannaissopimusten tuotot ja kulut***	***64***
	12.2.9	***Arvopaperin lainaus ja takaisinostosopimukset***	***64***
	12.2.10	***Muut vakuutustekniset tuotot/kulut***	***65***
	12.2.11	***Liikemenot ja poistot***	***65***
	12.2.12	***Muut tuotot ja kulut***	***68***
	12.2.13	***Satunnaiset tuotot ja kulut***	***68***
	12.2.14	***Tilinpäätössiirrot***	***69***
	12.2.15	***Tuloverot ja muut välittömät verot***	***69***
13	Tase		71

	13.1	Taseen kaava	71
	13.2	Taseen täyttäminen	76
	13.2.1	***Aineettomat hyödykkeet***	***76***
	13.2.2	***Sijoitukset***	***76***
	13.2.3	***Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset***	***79***
	13.2.4	***Saamiset***	***79***
	13.2.5	***Muu omaisuus***	***80***
	13.2.6	***Siirtosaamiset***	***80***
	13.2.7	***Oma pääoma***	***81***
	13.2.8	***Tilinpäätössiirtojen kertymä***	***82***
	13.2.9	***Pääomalainat***	***82***
	13.2.10	***Vakuutustekninen vastuuvelka***	***82***
	13.2.11	***Pakolliset varaukset***	***82***
	13.2.12	***Jälleenvakuutustalletevelat***	***83***
	13.2.13	***Velat***	***83***
	13.2.14	***Siirtovelat***	***84***
14	Rahoituslaskelma		85
15	Liitetiedot		88
	15.1	Vahinko - ja henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo	88
	15.2	Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtaiset tiedot	89
	15.3	Henkivakuutuksen vakuutusmaksut ulo ja maksetut korvaukset	91
	15.4	Lakisääteisen työeläkevakuutuksen vakuutusmaksutulo ja maksetut korvaukset	92
	15.5	Henkivakuutuksen lisäedut	93
	15.6	Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät	94
	15.7	Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	94
	15.8	Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitustoiminnan nettotuotot	95
	15.9	Liikekulut	96
	15.9.1	***Tuloslaskelman erä Liikekulut***	***96***
	15.9.2	***Kokonaisliikekulut toiminnoittain***	***97***
	15.10	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset j a aikaisempia tilikausia koskevien virheiden korjaukset sekä vastuuvelkaa koskevan arvion muutokset, laatimisperiaatteiden muutokset ja virheiden korjaukset	98
	15.10.1	***Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt***	***98***
	15.10.2	***Työeläkevakuutusyhtiöt***	***98***

15.11	Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset	99
15.12	Sijoituksia koskevat liitetiedot - arvostus taseessa hankintamenoon	100
15.12.1	***Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero***	***100***
15.12.2	***Kiinteistösijoitukset***	***101***
15.12.3	***Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet***	***101***
15.12.4	***Osakkeet ja osuudet***	***102***
15.13	Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset	102
15.13.1	***Kiinteistöt***	***103***
15.14	Lainasaamiset	103
15.15	Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	104
15.16	Oma pääoma	105
15.16.1	***Oman pääoman erittely***	***105***
15.16.2	***Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen***	***105***
15.16.3	***Vakuus- ja peruspääoma***	***106***
15.16.4	***Arvonkorotusrahasto***	***106***
15.17	Voitonjakokelpoiset varat	106
15.18	Vakuutustekninen vastuuvelka	107
15.18.1	***Vakuutusmaksuvastuu***	***107***
15.18.2	***Korvausvastuu***	***107***
15.18.3	***Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka***	***107***
15.18.4	***Työeläkevakuutusyhtiö***	***107***
15.18.5	***Lailla perustettu eläkelaitos (ei koske Melaa)***	***108***
15.19	Velat	108
15.19.1	***Pitkäaikaiset velat***	***108***
15.20	Tuloveroja koskevat liitetiedot	109
15.21	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	109
15.22	Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot	111
15.23	Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot	111
15.24	Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	113
15.25	Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot	114
15.26	Lähipiirilainat ja lähipiirille annetut vakuudet ja vastuusitoumukset (ei koske lailla perustettuja eläkelaitoksia) ja lähipiiriliiketoimet	114
15.27	Pääomalainat	114
15.28	Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot	115
15.29	Riskit ja riskienhallinta	116
15.30	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	117

16 Tunnusluvut 118
16.1 Työeläkelaitoksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut 118
16.1.1 Yleistä 118
16.1.2 Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen 119
16.2 Henki - ja vahinkovakuutusyhtiön taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut ja osakekohtaiset tunnusluvut 124
16.2.1 Yleistä 124
16.2.2 Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen 126
16.2.3 Osakekohtaiset tunnusluvut 133
17 Toimintakertomus ja osavuosikatsaus 135
17.1 Toimintakertomus 135
17.2 Tilinpäätöstiedote, osavuosikatsaus ja johdon osavuotinen selvitys (ei koske työeläkevakuutusyhtiötä) 136
18 Konsernitilinpäätös 137
18.1 Konsernitilinpäätös 137
18.1.1 Konsernitilipäätöksen laatimisvelvollisuus 137
18.1.2 Asunto- ja kiinteistöyhteisöt 138
18.1.3 Työeläkevakuutusyhtiön tilinpäätöstietojen yhdisteleminen 138
18.1.4 Arvonkorotukset, arvonalentumisten palautumiset tytäryrityksen osakkeisiin ja osuuksiin sekä tytäryrityksen taseessa tehdyt arvonkorotukset 138
18.1.5 Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat emoyhtiön osakkeet ja osuudet 139
18.1.6 Osakkuusyritykset 139
18.1.7 Muut konsernitilinpäätöksen laatimiseen liittyvät määräykset 139
18.2 Vakuutuskannan luovuttaminen, vastuun siirtäminen ja yksittäisiin jälleenvakuutussopimuksiin liittyvät siirrot 140
18.2.1 Vakuutuskannan luovutukset VYL 21 luku ja TVYL 29 § 140
18.2.2 Muut vakuutuskannan luovutukset ja vastuun siirtämiset 140
18.2.3 Yksittäisiin jälleenvakuutussopimuksiin liittyvät siirrot (ns. portfoliosiirrot) 141
18.2.4 Työntekijäin ryhmähenkivakuutukseen liittyvät ryhmähenkivakuutuspoolin jäsenyhtiöiden väliset kausittaiset vastuun siirrot 141
19 Kumotut määräykset ja ohjeet 142
20 Muutoshistoria 143
21 Liitteet 144

21.1 Työeläkelaitokset 144
21.2 Henki - ja vahinkovakuutusyhtiöt 144

1 Soveltamisala ja määritelmät

1.1 Soveltamisala

Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin Finanssivalvonnasta annetussa laissa tarkoitettuihin valvottaviin:

- vakuutusyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöt
- vakuutusyhdistykset
- vakuutusomistusyhteisöt
- kolmannen maan vakuutusyhtiöiden Suomessa olevat sivuliikkeet
- lailla perustetut eläkelaitokset (Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos)

1.2 Määritelmät

Näissä määräyksissä ja ohjeissa käytetään jäljempänä seuraavia määritelmiä:

(1) Vakuutusyrityksellä tarkoitetaan kaikkia edellä luvussa 1.1 esitettyyn määräysten ja ohjeiden soveltamisalaan kuuluvia Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisia valvottavia.

(2) Työeläkelaitoksella tarkoitetaan näissä määräyksissä työeläkevakuutusyhtiötä ja lailla perustettuja eläkelaitoksia (Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos).

2 Säädöstausta ja kansainväliset suo tukset

2.1 Lainsäädäntö

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jäljempänä myös VYL)
- vakuutusyhdistyslaki (1250/1987, jäljempänä myös VakYhdL)
- laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995, jäljempänä myös UVYL)
- laki työeläkevakuutusyhtiöistä (354/1997, jäljempänä myös TVYL)
- laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (699/2004, jäljempänä myös RavaL) 4 luku
- laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta (853/2008, jäljempänä myös laki 853/2008) ja laki edellisen lain 8 §:n muuttamisesta (327/2010)
- laki vakuutusluokista (526/2008, jäljempänä myös VakLuokkaL)
- kirjanpitolaki (1336/1997, jäljempänä myös KPL)
- osakeyhtiölaki (624/2006, jäljempänä myös OYL)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä (614/2008, jäljempänä myös STMtpA)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 11 ja 15 §:n muuttamisesta (572/2012)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen ja biologisten hyödykkeiden merkitsemisestä vakuutusyrityksen tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen (615/2008, jäljempänä myös STMsijA)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä (6/2007) ja kyseisen asetuksen muuttamisesta (49/2009)
- valtioneuvoston asetus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän konsernitilinpäätöksestä (89/2002)

- sosiaali- ja terveysministeriön asetus henki- ja vahinkovakuutusyhtiön vastuuvelan laskennassa käytettävästä enimmäiskorosta (610/2008)
- asetus vakuutusyhdistyksen vastuuvelan laskentaperiaatteista (453/1995)
- kirjanpitoasetus (1339/1997, jäljempänä myös KPA)
- työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista (1066/2008)
- rahoitusvakuuslaki (11/2004)
- julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskija noudattaa lisäksi arvopaperimarkkinalain (495/1989, jäljempänä myös AML) ja soveltuvin osin sen nojalla annetun valtiovarainministeriön asetuksen säännöksiä arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta (153/2007, jäljempänä myös VMtaA)

2.2 Euroopan unionin asetukset

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1606/2002 (32002R1606) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 19 päivänä heinäkuuta 2002, kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta; EYVL L 243, 11.9.2002, s. 1– 4
- Komission asetus (EY) N:o 1126/2008 (32008R1126) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 3 päivänä marraskuuta 2008, tiettyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti; EUVL L 320, 29.11.2008, s. 1– 481

2.3 Euroopan unionin direktiivit

- Neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY (31978L0660) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä; EYVL L 222, 14.8.1978, s. 11-31
- Seitsemäs neuvoston direktiivi 83/349/ETY (31983L0349) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1983, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä; EYVL L 193, 18.7.1983, s. 1-17
- Neuvoston direktiivi, 91/674/ETY (31991L0674) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä; EYVL L 374, 31.12.1991, s. 7– 31
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/65/EY (32001L0065) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 27 päivänä syyskuuta 2001, direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY muuttamisesta tietynlaisten yhtiöiden sekä pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksien ja konsolidoitujen tilinpäätöksien laadinnassa noudatettavien arvostussääntöjen osalta; EYVL L 283, 27.10.2001, s. 28– 32

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/51/EY (32003L0051) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2003, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden, pankkien ja muiden rahoituslaitosten sekä vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annettujen direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY, 86/635/ETY ja 91/674/ETY muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti); EUVL L 178, 17.7.2003, s. 16–22
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/46/EY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2006 (32006L0046) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 78/660/ETY, konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 83/349/ETY, pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksestä ja konsolidoidusta tilinpäätöksestä annetun neuvoston direktiivin 86/635/ETY sekä vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 91/674/ETY muuttamisesta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/138/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II)

2.4 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

(1) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutusyhtiölain 8 luvun 29 §

(2) VYL 8 lukua ja siihen sisältyviä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuuksia sovelletaan

- työeläkevakuutusyhtiöihin TVYL 1 §:n mukaisesti
- vakuutusyhdistyksiin VakYhdL 10 luvun 1 §:n mukaisesti
- kolmannen maan vakuutusyhtiöiden Suomessa oleviin ulkomaisiin sivuliikkeisiin UVYL 40 §:n 3 momentin mukaisesti
- lailla perustettuihin eläkelaitoksiin merimieseläkelain 196 §:ssä ja maatalousyrittäjän eläkelain 126 §:n mukaisesti.

2.5 Kansalliset suositukset

- Kirjanpitolautakunnan (KILA) yleisohjeet, joita sovelletaan vakuutustoimintaan niiltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa vakuutustoimintaa koskevien säädösten kanssa.

3 Tavoitteet

(1) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on

- varmistaa, että valvottavan laatima tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikean ja riittävän kuvan valvottavan taloudellisesta asemasta ja toiminnan tuloksellisuudesta. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että valvottavat soveltavat tilinpäätöksen laadintaan liittyviä säännöksiä mahdollisimman yhdenmukaisesti.
- palvella mahdollisimman kattavasti valvottavan tilinpäätöksen laadintaa.

4 Yleiset kirjanpitoa ja tilinpäätöstä k kevat määräykset

(1) Vakuutusyhtiölain (VYL) 8 luvussa säädetään vakuutusyhtiön omasta pääomasta, tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja konsernista.

(2) Finanssivalvonnan oikeus antaa kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia velvoittavia määräyksiä perustuu VYL 8 luvun 29 §:ään.

(3) VYL 8 lukua ja siihen sisältyviä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuuksia sovelletaan

- työeläkevakuutusyhtiöihin sen mukaan, mitä TVYL 1 §:ssä säädetään
- vakuutusyhdistyksiin sen mukaan, mitä VakYhdL 10 luvun 1 §:ssä säädetään
- kolmannen maan vakuutusyhtiöiden Suomessa oleviin ulkomaisiin sivuliikkeisiin sen mukaan, mitä UVYL 40 §:n 3 momentissa säädetään ja
- lailla perustettuihin eläkelaitoksiin sen mukaan mitä merimieseläkelain 196 §:ssä ja maatalousyrittäjän eläkelain 126 §:ssä säädetään.

4.1 Vakuutusyrityksen lasken tajärjestelmälle asete tut vaatimukset

4.1.1 Liikemenojen laskennalle asetetut vaatimukset

MÄÄRÄYS (kohdat 4 -8)

(4) Vakuutusyrityksen on järjestettävä laskentatoimensa siten, että kirjanpidon tavanomaisten tuloslaskenta- ja erillääpitotehtävien ohella, on mahdollista kohdistaa kirjanpidon erät aiheuttamisperiaatetta noudattaen tai erilaisia jakosääntöjä apuna käyttäen toisaalta yhteisiä palveluja käyttäville kirjanpitovelvollisille ja toisaalta yhden yhtiön eri toiminnoille ja vakuutusluokkaryhmille.

(5) Laskentatoimen avulla tulee voida selvittää toimintokohtaiset liikemenot ja poistot. Lisäksi on voitava selvittää tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät vakuutusluokkaryhmä- ja menolajikohtaiset tiedot.

(6) Toimintokohtaiset ja vakuutusluokkaryhmäkohtaiset tiedot voidaan tuottaa liikekirjanpidossa, kustannuslaskennassa tai laatimalla erillislaskelmia. Jos kustannuslaskennan tietoja sisällytetään tilinpäätökseen, kustannuslaskennan luotettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja kustannuslaskenta on myös voitava täsmäyttää liikekirjanpitoon. Täsmäytyslaskelmat tulee dokumentoida ja varustaa niiden laatijan allekirjoituksella.

(7) Ulkopuolisista palveluista aiheutuneet kulut käsitellään vastaavalla tavalla kuin omalla henkilöstöllä hoidettuna toimintokohtaisina liikemenoina.

(8) Omien tilojen laskennallista vuokraa tai muita laskennallisia eriä ei merkitä tuloslaskelmaan. Jos liiketila on vuokrattu toiselta yhtiöltä, kirjataan vuokrameno liikemenoihin. Vuokranantaja kirjaa vastaavasti vuokratulon sijoitustoiminnan tuottoihin kiinteistösijoitusten tuottoina.

4.1.2 Sijoitusten kirjaamiselle asetetut vaatimukset

MÄÄRÄYS (kohta 9 -10)

(9) Vakuutusyrityksen tulee kirjanpidon perusteella pystyä selvittämään sijoituksia hankintamenoon arvostettaessa sijoitusten alkuperäinen hankintameno, kertyneet arvonalentumiset, poistot sekä tuloutetut ja rahastoidut arvonkorotukset erikseen saamisiksi sekä sijoitus- ja käyttöomaisuudeksi katsottavien sijoitusten osalta.

(10) Jos sijoitukset arvostetaan kirjanpidossa käypään arvoon, tulee vakuutusyrityksen kirjanpitonsa perusteella kyetä selvittämään sijoitusten alkuperäinen hankintameno, kertyneet arvonalentumiset ja kumulatiivinen käypä arvo (sijoituskohteittain).

4.2 Liikemenojen veloittaminen toiselta kirjanpitovelvolliselta

MÄÄRÄYS (kohdat 11 -14)

(11) Liikemenot käsitellään joko menonsiirtona tai suoritemyyntinä.

(12) Siirrettävien menojen jakosäännöt ja suoritemyynnin yksikköhinnat on vahvistettava vuosittain etukäteen ja niiden perusteet tulee dokumentoida vuosittain. Palvelujen vastaanottajalle aiheutuvien kustannusten tulee olla perusteltavissa vastaavista palveluista vapailla markkinoilla perittävillä korvauksilla.

(13) Menonsiirtona voidaan kirjata konserni- ja yhteistoimintayritysten välinen omakustannushintainen palvelujen myynti. Menonsiirtona voidaan kirjata myös vastaavat ulkopuoliset menonsiirtoerät, jotka liittyvät vakuutusalaan. Tällaisia ovat esimerkiksi saadut hyvitykset poolien hoitokuluista, rinnakkaisvakuutusten palkkiot ja työttömyysvakuutuksen hoitopalkkiot. Menonvähennyserä on myös kansaneläkelaitokselta saatu korvaus työterveyshuollosta. Menonsiirto kirjataan palvelun myyjän menojen vähennykseksi ja palvelun ostajan menojen lisäykseksi.

(14) Palvelujen katteellinen myynti on kirjattava suoritemyyntinä. Suoritemyynti kirjataan palvelujen tuottajan kirjanpidossa muihin tuottoihin ja palvelujen hankkijan kirjanpidossa menojen lisäykseksi.

4.3 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempien tilikausien virheiden korjaukset

4.3.1 Henki - ja vahinkovakuutusyhtiöt

MÄÄRÄYS (kohdat 15-19)

(15) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset sekä aikaisempia tilikausia koskevien virheiden korjaukset tehdään omaa pääomaa (Edellisten tilikausien voitto/tappio) oikaisemalla.

(16) Oikaisut tehdään takautuvasti, jolloin selvitetään muutoksista kertynyt vaikutus omaan pääomaan niin pitkälle kuin mahdollista. Jokaista muutoksen vaikutuksen kohteena olevaa oman pääoman erää oikaistaan aikaisimman esitettävän kauden alussa ja muutetaan vertailutiedot jokaiselta tilinpäätöksessä esitettävältä tilikaudelta ikään kuin uutta tilinpäätöksen laatimisperiaatetta olisi sovellettu aina.

(17) Jos toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään tunnuslukuja useammalta tilikaudelta, on myös nämä saatettava mahdollisuuksien mukaan vertailukelpoisiksi (KILA:n lausunto 2005/1750).

(18) Kaikki kirjanpidolliset arvioiden muutokset kirjataan ei-takautuvasti tulokseen.

(19) Vastuuvelkaa koskevan arvion muutos, laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempia tilikausia koskevien virheiden korjaukset merkitään tuloslaskelmaan.

4.3.2 Työeläkevakuutusyhtiöt

MÄÄRÄYS (kohdat 20 -21)

(20) Työeläkevakuutusyhtiöt merkitsevät tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempia tilikausia koskevat virheiden korjaukset tuloslaskelmaan. Myös vastuuvelkaa koskevat arvion muutokset, laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempia tilikausia koskevien virheiden korjaukset merkitään tuloslaskelmaan.

(21) Kaikki kirjanpidolliset arvioiden muutokset kirjataan myös ei-takautuvasti tulokseen.

4.4 Ulkomaanrahan määräiset erät

(22) Ulkomaanrahan määräiset saamiset samoin kuin ulkomaanrahan määräiset velat ja muut sitoumukset muutetaan KPL 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

MÄÄRÄYS (kohdat 23 -26)

(23) Kurssierot käsitellään noudattaen KILA:n yleisohjetta ulkomaanrahan määräisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräisiksi (13.12.2005). Yleisohjetta noudatetaan myös suojaamistilanteissa.

(24) Kurssierot lasketaan tapahtumapäivän ja maksupäivän tai tapahtumapäivän ja tilinpäätöspäivän kurssien välisinä eroina noudattaen soveltuvin osin KILA:n edellä mainittua yleisohjetta. Vakuutusliikkeen kurssierot voidaan laskea myös asianomaisten valuuttamääräisten erien vaihtuvilla ja kiinteillä kursseilla laskettujen lukujen erotuksena, mikäli menettely antaa oikean ja riittävän kuvan kurssimuutosten vaikutuksesta.

(25) Valuuttakurssierot käsitellään kirjanpidossa pääsääntöisesti tulon tai menon oikaisueränä ja rahoitustapahtumiin liittyvät kurssierot sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina. Vähäiset menon tai tulon oikaisuerinä syntyneet kurssierot voidaan käsitellä sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina.

(26) Vakuutusteknisen laskelman kurssieroja sijoitussidonnaista vakuutusta lukuun ottamatta käsitellään sijoitustoiminnan muina tuloina ja menoina, mutta estettä tulon ja menon oikaisuna käsittelylle ei myöskään ole.

5 Sijoitusten arvostaminen hankintamenoon

(1) Vakuutusyhtiölain (VYL) 8 luvussa säädetään vakuutusyhtiön omasta pääomasta, tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja konsernista.

(2) Finanssivalvonnan oikeus antaa kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia velvoittavia määräyksiä perustuu VYL 8 luvun 29 §:ään.

(3) VYL 8 lukua ja siihen sisältyviä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuuksia sovelletaan

- työeläkevakuutusyhtiöihin sen mukaan, mitä TVYL 1 §:ssä säädetään
- vakuutusyhdistyksiin sen mukaan, mitä VakYhdL 10 luvun 1 §:ssä säädetään
- kolmannen maan vakuutusyhtiöiden Suomessa oleviin ulkomaisiin sivuliikkeisiin sen mukaan, mitä UVYL 40 §:n 3 momentissa säädetään ja
- lailla perustettuihin eläkelaitoksiin sen mukaan mitä merimieseläkelain 196 §:ssä ja maatalousyrittäjän eläkelain 126 §:ssä säädetään.

5.1 Hankintamenoon arvostaminen ï perusperiaatteet

(4) Sijoitukset arvostetaan hankintamenoon VYL 8 luvun 16 §:n 1 ja 2 momenttien mukaisesti.

(5) Sijoitusten hankintameno määritellään KPL 4 luvun 5 §:ssä ja VYL 8 luvun 4 §:n 7 momentissa.

MÄÄRÄYS (kohdat 6 -8)

(6) Mikäli kiinteitä menoja luetaan hankintamenoon, on noudatettava KILA:n yleisohjetta kiinteiden menojen lukemisesta hyödykkeen hankintamenoon (31.1.2006).

(7) Jos sijoituksesta aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen on palautettu, saa arvonalentumisen palautus olla enintään aikaisemmin tehdyn arvonalentumisen suuruinen.

(8) Sijoituksen jäljellä olevalla hankintamenolla tarkoitetaan alkuperäisen hankintamenon, kertyneiden poistojen ja kertyneiden arvonalentumisten erotusta.

5.1.1 Sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 9 -10)

(9) Indeksiin sidotut lainat ja muut vastaavan tyyppiset yhdistetyt instrumentit, joihin liittyy johdannainen/johdannaisia, jaetaan kirjanpidossa pääsopimukseksi ja johdannaissopimukseksi ja kumpikin arvostetaan erikseen alimman arvon periaatteella (poikkeus VYL 8 luku 16 § 2 momentti). Vaihtoehtoisesti voidaan koko yhdistetty instrumentti kirjata ja arvostaa yhtenä kokonaisuutena. Alimman arvon periaatetta noudatetaan myös siinä tapauksessa, että lainan pääoma on turvattu.

(10) Optiolainan alkuperäiseksi hankintamenoksi katsotaan, milloin optiolainaa ei ole hankittu erillään optiotodistuksesta, lainaosuuden ensimmäinen julkisesti noteerattu markkinahinta merkinnän tai muun hankinnan jälkeen tai milloin sellaista ei ole saatavissa, lainaosuudesta saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattu nykyarvo.

5.1.2 Rakennusten hankintameno, poistot, arvonalentumiset ja arvonalentumisen palautukset

(11) VYL 8 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan rakennusten hankintameno kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

MÄÄRÄYS (kohdat 12 -16)

(12) Myös rakennusten aineosat, irtaimisto ja muut pitkävaikutteiset menot poistetaan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan.

(13) Rakennuksesta tehdään suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi arvonalentuminen siltä osin, kun rakennuksen suunnitelman mukaiset poistot eivät ole riittäneet alentamaan rakennuksen jäljellä olevaa hankintamenoa käyvän arvon suuruiseksi (poikkeus VYL 8 luku 16 § 1 momentti).

(14) Mikäli rakennuksen käypä arvo nousee yli jäljellä olevan hankintamenon, tehdään arvonalentumisen palautus. Arvonalentumisen palautus ei saa ylittää aiemmin kirjattua arvonalentumista. Suunnitelman mukaisia poistoja ei palauteta.

(15) Suunnitelman mukaisten poistojen laskennassa noudatetaan KILA:n yleisohjetta suunnitelman mukaisista poistoista (16.10.2007).

(16) Mikäli muutetaan rakennuksen taloudellista pitoaikaa, on kysymys poistosuunnitelman muuttamisesta. Tällöin korjataan muutostilikauden ja seuraavien tilikausien suunnitelman mukaisia poistoja.

5.1.3 Arvonkorotus

(17) Sijoitusten arvoa voidaan korottaa VYL 8 luvun 16 §:n 3 momentin mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 18 -24)

(18) Arvonkorotusta tehtäessä on noudatettava varovaisuuden periaatetta. Tytär- ja osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet arvostetaan pääsääntöisesti hankintamenon tai arvonalentumisella alennetun hankintamenon määräisinä.

(19) Tytär- ja osakkuusyritysten osalta arvonkorotuksia saa tehdä vain asunto- ja kiinteistöyhteisön osakkeisiin/osuuksiin tai sellaisen tytär- ja osakkuusyrityksen osakkeisiin/osuuksiin, joka toimii itsenäisesti suhteessa emoyritykseen ja jolla ei ole varsinaisia synergiaetuja emoyrityksen kanssa. Emoyrityksen omien tulonodotusten paraneminen ei saa vaikuttaa tytär- ja osakkuusyritysosakkeiden/ -osuuksien arvonkorotusten edellytysten arviointiin.

(20) Rakennuksen tuloutettu ja rahastoitu (arvonkorotusrahasto) arvonkorotus poistetaan suunnitelman mukaan (Käyttöomaisuusluonteisen rakennuksen arvonkorotuksesta tehdään poisto, mikäli arvonkorotus on tehty 31.12.2004 jälkeen). Katso myös luku 13.2.7 kohta (61) ja luku 15.16.4 kohta (61).

(21) Mikäli omaisuuden hankintamenosta on tehty arvonalentuminen, on arvonalentuminen palautettava ennen arvonkorotuksen tekemistä. Rakennusten suunnitelman mukaisia poistoja ei palauteta, vaan poistoilla vähennetyn alkuperäisen hankintamenon ylittävä osuus kirjataan arvonkorotuksena.

(22) Tuloutetun arvonkorotuksen peruutus on kirjattava arvonkorotuksen oikaisuksi tuloslaskelmaan ja rahastoitu arvonkorotus on peruutettava taseessa siltä osin, kuin sijoituksen käypä arvo on laskenut alle korotetun arvon tai omaisuus on tuhoutunut.

(23) Rakennusten osalta aiheeton tuloutettu arvonkorotus oikaistaan arvonalentumisena.

(24) Myyntivoitto tai myyntitappio on myyntihinnan sekä jäljellä olevan hankintamenon ja tuloutettujen arvonkorotusten erotus. Rahastoitu arvonkorotus peruutetaan myynnin yhteydessä taseesta.

5.2 Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

(25) Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset esitetään VYL 8 luvun 19 §:n 1 momentin mukaan taseessa arvostettuina käypään arvoon. Käyvän arvon muutos merkitään tuotoksi tai kuluksi tuloslaskelmaan.

MÄÄRÄYS (kohdat 26 -27)

(26) Jäljellä olevien sijoitusten arvostuseron muutos merkitään arvonmuutosvuonna täysimääräisesti tuloslaskelmaan (sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut/-laskut).

(27) Tilikaudella myytyjen sijoitusten arvostuseron muutos merkitään myyntivoittoihin/-tappioihin.

5.3 Sijoituksen käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus

(28) VYL 8 luvun 16 §:n 6 momentin mukaan hyödyke siirretään sijoitusomaisuudeksi tai käyttöomaisuudeksi katsottavien sijoitusten ryhmästä toiseen VYL 8 luvun 16 §:n 1-4 momentissa tarkoitetun tasearvon määräisenä.

MÄÄRÄYS (kohdat 29 -31)

(29) Mikäli omaisuuden käyttötarkoitus muuttuu sijoitusomaisuudesta käyttöomaisuudeksi tai päinvastoin, tuloutettua tai rahastoitua arvonkorotusta ei oikaista eikä peruuteta. Arvonkorotusta seurataan kuitenkin kirjanpidossa omaisuuden tosiasiallisen käyttötarkoituksen mukaisesti.

(30) Käyttötarkoituksen muutoksen seurauksena voi käyttöomaisuudeksi katsottavaan omaisuuteenkin kohdistua tuloutettua arvonkorotusta. Tuloutettuina arvonkorotuksina käsitellään myös sulautumisen yhteydessä aikaisemmin tuloutetut arvonkorotukset sekä sellaiset ennen vuotta 1978 tehdyt arvonkorotukset, joiden vastaerä on vapaassa omassa pääomassa, kuten arvonkorotukset, joilla on katettu vastuuvelan kasvua.

(31) Käyttötarkoituksen muutoksen seurauksena voi sijoitusomaisuudeksi katsottavaan omaisuuteenkin kohdistua arvonkorotusrahastoon kirjattua arvonkorotusta. Sijoitusomaisuuden arvonkorotuksia on saatettu kirjata arvonkorotusrahastoon myös ennen vuotta 1978 voimassa olleiden säännösten perusteella.